

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 2 lutego 1960 r.

Nr 10

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

44 — nr 486 z dnia 14 grudnia 1959 r. w sprawie kompleksowych analiz ekonomiczno-technicznych rocznej działalności przedsiębiorstw państwowych. 101

ZARZĄDZENIE

45 — Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 25 listopada 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody 112

44

UCHWAŁA Nr 486 RADY MINISTRÓW

z dnia 14 grudnia 1959 r.

w sprawie kompleksowych analiz ekonomiczno-technicznych rocznej działalności przedsiębiorstw państwowych.

Decentralizacja zarządzania i zwiększająca się w związku z tym odpowiedzialność przedsiębiorstw za wyniki przez nie osiągnięte, jak również umocnienie rozrachunku gospodarczego, wymagają znacznego usprawnienia oceny rocznej działalności gospodarczej przedsiębiorstw państwowych. W związku z tym, w rozwinięciu przepisów uchwały nr 225 Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1958 r. w sprawie opisowych analiz stanu poszczególnych działów gospodarki narodowej i wykonania narodowych planów gospodarczych oraz niektórych sprawozdań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego (Monitor Polski Nr 54, poz. 314) — Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Przedsiębiorstwa państwowe, a także zakłady (oddziały) na wewnętrznym rozrachunku gospodarczym, dla których wprowadzono obowiązek sporządzania samodzielnych bilansów, dokonują kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej swej działalności za okres roku kalendarzowego, a przedsiębiorstwa, dla których ustalono rok gospodarczy — za okres roku gospodarczego.

2. Celem rocznej kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej jest ocena zarówno całokształtu, jak i poszczególnych wycinków pracy przedsiębiorstwa. Analizę przeprowadza się ustalając:

- 1) wykonanie zadań planowych, ujętych w planie techniczno-ekonomicznym przedsiębiorstwa,
- 2) stopień poprawy (ewentualnie pogorszenia) wskaźników działalności przedsiębiorstwa w stosunku do okresu poprzedniego,
- 3) stopień zapewnienia przez plan techniczno-ekonomiczny przedsiębiorstwa właściwego wykorzystania możliwości produkcyjnych z uwzględnieniem warunków zbytu,
- 4) prawidłowość gospodarki przedsiębiorstwa w zakresie przydzielonych mu środków obrotowych, trwałych i inwestycyjnych,
- 5) kształtowanie się kosztów własnych poszczególnych działalności oraz kosztów jednostkowych w przekroju ich elementów, w porównaniu do okresu poprzedniego i planu,

- 6) wywiązywanie się przedsiębiorstwa z obowiązków wynikających z powiązań kooperacyjnych, jak również wpływ kooperacji na wyniki, koszty i wydajność pracy w przedsiębiorstwie,
- 7) wpływ na osiągnięte wyniki poszczególnych czynników zależnych i niezależnych od przedsiębiorstwa,
- 8) kształtowanie się wskaźników pracy przedsiębiorstwa w stosunku do innych przedsiębiorstw (ewentualnie innych krajów),
- 9) istniejące rezerwy i możliwości dalszego rozwoju przedsiębiorstwa.

3. Roczna kompleksowa analiza ekonomiczno-techniczna powinna być podstawą do:

- 1) zatwierdzenia przez jednostkę nadrzędną wyników finansowych i rocznego bilansu przedsiębiorstwa,
- 2) ustalenia kierunków i środków do usprawnienia działalności przedsiębiorstwa,
- 3) zatwierdzenia wysokości środków przysługujących przedsiębiorstwu, a przeznaczonych na fundusze specjalne,
- 4) oceny pracy kierownictwa przedsiębiorstwa.

Ponadto wyniki kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej powinny być wykorzystane przy opracowywaniu kwartalnych planów przedsiębiorstwa.

§ 2. 1. Kompleksowa analiza ekonomiczno-techniczna powinna być przeprowadzona pod kierownictwem dyrektora przedsiębiorstwa (lub jego zastępcy), który powołuje zespół do wykonania prac związanych z kompleksową analizą.

2. O powołaniu zespołu oraz o terminarzu jego prac powiadamia dyrektor przedsiębiorstwa niezwłocznie jednostkę lub organ sprawujący bezpośredni nadzór nad działalnością przedsiębiorstwa (zwany dalej „jednostką nadrzędną”), właściwy organ finansowy oraz bank finansujący działalność eksploatacyjną przedsiębiorstwa (zwany dalej „bankiem”).

3. Prace związane z kompleksową analizą ekonomiczno-techniczną powinny stanowić przygotowanie do konferencji samorządu robotniczego, poświęconej ocenie rocznej działalności przedsiębiorstwa. Zasady udziału załogi w pracach zwią-

zanych z kompleksową analizą ustala dyrektor przedsiębiorstwa na podstawie wytycznych konferencji samorządu robotniczego, a w tych przedsiębiorstwach, w których nie powołano samorządu robotniczego — na podstawie wytycznych aktywu kierowniczego przedsiębiorstwa z udziałem przedstawicieli rady zakładowej i zakładowego komitetu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W celu zapewnienia szerokiego udziału załogi w kompleksowej analizie działalności przedsiębiorstwa powinna ona być połączona z naradami produkcyjnymi, na których pracownicy zgłaszają swoje uwagi co do osiągniętych wskaźników i wnioski dotyczące poprawy organizacji, postępu technicznego, racjonalizacji, poprawy warunków pracy itp.

4. Kompleksowa analiza ekonomiczno-technicznej działalności przedsiębiorstwa powinna być ujęta ostatecznie w jednym dokumencie dla całego przedsiębiorstwa i przechowywana w aktach przedsiębiorstwa łącznie z uchwałami konferencji samorządu robotniczego oraz zarządzeniami dyrektora i jednostki nadrzędnej dotyczącymi realizacji wniosków wynikających z kompleksowej analizy.

§ 3. 1. Na podstawie kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej, jako podsumowanie jej wyników, przedsiębiorstwo opracowuje syntetyczne sprawozdanie z rocznej działalności przedsiębiorstwa, zwane dalej „sprawozdaniem syntetycznym”. Sprawozdanie to powinno obejmować:

- 1) zestawienie podstawowych wskaźników techniczno-ekonomicznych wraz z orzeczeniem, o którym mowa w § 4 ust. 2,
- 2) sprawozdanie finansowe, zweryfikowane zgodnie z przepisami § 34 uchwały nr 187 Rady Ministrów z dnia 12 maja 1959 r. w sprawie rewizji finansowo-księgowej państwowych jednostek organizacyjnych (Monitor Polski Nr 58, poz. 278), zwanej w dalszym ciągu „uchwałą nr 187”,
- 3) wniosek przedsiębiorstwa dotyczący podziału zysku i odpisów na fundusze specjalne, zgodnie z § 34 uchwały nr 187,
- 4) część opisową, zawierającą omówienie głównych zagadnień w działalności przedsiębiorstwa, niedociągnięć ujawnionych w wyniku kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej oraz kierunków i środków do usprawnienia działalności przedsiębiorstwa.

2. Sprawozdanie syntetyczne podpisują dyrektor i główny księgowy przedsiębiorstwa.

3. Przedsiębiorstwa obowiązane są przedstawiać sprawozdanie syntetyczne jednostce nadrzędnej, właściwemu organowi finansowemu i bankowi w terminie ustalonym przez właściwego ministra (prezydium wojewódzkiej rady narodowej). Właściwi ministrowie mogą ponadto nałożyć obowiązek przesyłania sprawozdań syntetycznych określonych przedsiębiorstw właściwemu ministerstwu oraz Komisji Planowania przy Radzie Ministrów.

§ 4. 1. W pracach zespołu, o którym mowa w § 2, powinni w miarę możliwości uczestniczyć przedstawiciele jednostki nadrzędnej, organu finansowego, banku oraz biegli księgowi, o których mowa w § 33 uchwały nr 187.

2. Właściwi ministrowie ustalą w porozumieniu z Ministrem Finansów wykaz przedsiębiorstw, w których w skład zespołu wchodzi biegli księgowi. Powołani przez kierownika jednostki nadrzędnej biegli księgowi badają prawidłowość i rzetelność wynikających z księgowości podstawowych wskaźników ekonomiczno-technicznych, objętych sprawozdaniem syntetycznym. Z wyników badania biegli sporządzają orzeczenie.

3. Jeżeli przedstawiciele jednostki nadrzędnej, organu finansowego lub banku mają zastrzeżenia co do prawidłowości lub rzetelności ustaleń kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej działalności przedsiębiorstwa, są oni zobowiązani do złożenia oświadczenia, w którym należy podać zastrzeżenia oraz wskazać konieczne zmiany bądź uzupełnienia. Oświadczenie to powinno być przesłane do jednostki nadrzędnej wraz ze sprawozdaniem syntetycznym.

4. Prace związane z kompleksową analizą wchodzą w zakres normalnych obowiązków służbowych pracowników przedsiębiorstwa, jednostki nadrzędnej, organu finansowego i banku i nie przysługują za nie dodatkowe wynagrodzenie.

§ 5. 1. Roczne sprawozdanie syntetyczne przedsiębiorstwa zatwierdza kierownik jednostki nadrzędnej po przeprowadzonej naradzie bilansowej.

2. W celu pogłębienia analizy lub wyjaśnienia niektórych ważniejszych zagadnień kierownik jednostki nadrzędnej może przed zatwierdzeniem sprawozdania syntetycznego zlecić przeprowadzenie w przedsiębiorstwie pełnej lub wyrywkowej kontroli.

3. Po zatwierdzeniu sprawozdania syntetycznego kierownik jednostki nadrzędnej wydaje w formie zarządzenia wytyczne i zalecenia, mające na celu poprawę gospodarki, organizacji i sposobu zarządzania przedsiębiorstwem, o których mowa w § 37 ust. 3 uchwały nr 187.

4. Zatwierdzenie sprawozdania syntetycznego, przeprowadzenie narady bilansowej oraz rozpatrywanie przez przedsiębiorstwo zatwierdzonego sprawozdania powinno następować w trybie określonym w §§ 37, 38 i 42 uchwały nr 187.

§ 6. 1. Właściwi ministrowie (prezydium wojewódzkich rad narodowych) mogą rozciągnąć obowiązek dokonywania analiz ekonomiczno-technicznych również na działalność podległych przedsiębiorstw w poszczególnych kwartałach.

2. Właściwi ministrowie (prezydium wojewódzkich rad narodowych) ustalają corocznie wykazy podległych im przedsiębiorstw, obowiązanych do dokonania kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej za okres roczny. Wykazy dotyczące roku 1959 (roku gospodarczego 1959/1960) powinny objąć najważniejsze przedsiębiorstwa kluczowe i szczególnie charakterystyczne, natomiast wykazy na lata 1960 (1960/1961) i 1961 (1961/1962) powinny obejmować stopniowo coraz większą liczbę przedsiębiorstw, tak aby w roku 1962 (1962/1963) obowiązkiem dokonywania analizy objęte zostały wszystkie przedsiębiorstwa państwowe.

§ 7. 1. Ministrowie w terminie 30 dni od wejścia w życie niniejszej uchwały wstępnie ustalą dostosowane do warunków branżowych:

- zasady, metody i zakres kompleksowych analiz ekonomiczno-technicznych działalności przedsiębiorstw,
- zakres i zasady sporządzania zestawienia podstawowych wskaźników techniczno-ekonomicznych oraz części opisowej sprawozdania syntetycznego.

2. Na podstawie doświadczeń kompleksowych analiz, uzyskanych w 1960 r., ministrowie ustalą w terminie do dnia 30 listopada 1960 r. szczegółowe wytyczne, o których mowa w ust. 1.

3. Zobowiązuje się ministrów do systematycznej publikacji w specjalnych biuletynach resortowych (branżowych) danych o kształtowaniu się podstawowych wskaźników w różnych przedsiębiorstwach krajowych, a w miarę możliwości również i zagranicznych. Minimalny zakres wskaźników, podlegających publikacji, ustali właściwy minister w porozumieniu z Komisją Planowania przy Radzie Ministrów i Głównym Urzędem Statystycznym.

§ 8. Przykładowy zakres kompleksowej analizy ekonomiczno-technicznej działalności przedsiębiorstw przemysłu wielkiego i średniego, wytyczne dotyczące wyboru mierników produkcji przedsiębiorstwa oraz zasady obliczania jej dynamiki, jak również przykładowy zakres sprawozdania syntetycznego przedsiębiorstwa podane są w załącznikach nr 1—3 do uchwały.

§ 9. 1. Traci moc § 1 uchwały nr 225 Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1958 r. w sprawie opisowych analiz stanu poszczególnych działów gospodarki narodowej i wykonania narodowych planów gospodarczych oraz niektórych sprawoz-

dań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego (Monitor Polski Nr 54, poz. 314).

2. Jednostki nadrzędne opracowują opisową analizę wyników działalności przedsiębiorstw, określoną w powołanej w ust. 1 uchwale nr 225 Rady Ministrów, na podstawie kompleksowych analiz, o których mowa w niniejszej uchwale.

§ 10. Wykonanie uchwały porucza się wszystkim ministrom.

§ 11. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Załącznik nr 1 do uchwały nr 486
Rady Ministrów z dnia 14 grudnia
1959 r. (poz. 44).

PRZYKŁADOWY ZAKRES KOMPLEKSOWEJ ANALIZY TECHNICZNO-EKONOMICZNYCH WYNIKÓW ROCZNEJ DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁU WIELKIEGO I ŚREDNIEGO

opracowany przez komisję do opracowania metod ustalania niektórych wyników działalności przedsiębiorstw i zjednoczeń przemysłowych.

Kompleksowa analiza techniczno-ekonomiczna powinna ujawnić źródła kształtowania się poszczególnych wskaźników pracy przedsiębiorstwa oraz oświetlić działalność przedsiębiorstwa tak od strony jego gospodarki ekonomicznej, jak i technicznej. Ogólna ocena działalności przedsiębiorstw opiera się na wyniku analizy kompleksowej, w ramach zaś analizy kompleksowej prowadzi się analizy odcinkowe, które obejmują następujące zagadnienia:

1. Produkcja i dynamika rozmiarów produkcji.
2. Jakość produkcji.
3. Organizacja produkcji i ewidencji.
4. Sprzedaż wyrobów gotowych.
5. Postęp techniczny.
6. Gospodarka remontowa.
7. Wykorzystanie środków trwałych i zdolności produkcyjnej.
8. Inwestycje.
9. Transport.
10. Wykorzystanie środków obrotowych.
11. Zaopatrzenie, gospodarka materiałowa.
12. Zatrudnienie i płace.
13. Wydajność pracy i pracochłonność wyrobów.
14. Koszty własne.
15. Wynik finansowy przedsiębiorstwa.
16. Organizacja zarządzania.

Szczegółowość analizy wymienionych zagadnień w poważnym stopniu zależy od specyfiki przedsiębiorstwa, z tym że niektóre z wymienionych zagadnień w konkretnych warunkach mogą nie wymagać analizy. Dalej podaje się przykładowo zakres analizy w ramach 16 wymienionych zagadnień dotyczących działalności gospodarczej przedsiębiorstwa przemysłowego.

Ad 1. Analiza produkcji obejmuje w pierwszym rzędzie:

- a) wykonanie planu produkcji towarowej — ilość, asortyment, wartość; stopień wykonania planu produkcji podstawowych asortymentów ujętych w wskaźnikach dyrektywnych oraz wykonanie zadań w zakresie produkcji przeznaczonych na eksport; kształtowanie się struktury produkcji w stosunku do struktury popytu według rozeznania przez przedsiębiorstwo zapotrzebowania i inne w zależności od specyfiki przedsiębiorstw,

- b) wywiązywanie się przedsiębiorstwa z obowiązków wynikających z powiązań kooperacyjnych — terminowość dostaw, ilość, asortyment oraz przyczyny niedotrzymania umownych terminów dostaw,
- c) wykonanie planu uruchomienia produkcji nowych wyrobów oraz efekty uzyskane dzięki wprowadzeniu produkcji nowych wyrobów,
- d) wykonanie produkcji globalnej oraz stan robót w toku i jego kształtowanie się,
- e) kształtowanie się dynamiki rozmiarów produkcji globalnej w stosunku do okresu poprzedniego i planu po całkowitym lub częściowym wyeliminowaniu nakładów na pracę przeniesioną i różnic rentowności wyrobów (np. wkład pracy przedsiębiorstwa, przerób, odmiany produkcji czystej),
- f) przyczyny ważniejszych odchyień od planu, możliwości zwiększenia produkcji i środki, jakie należy w tej dziedzinie przedsięwziąć.

Ad 2. W zakresie jakości produkcji analiza powinna obejmować:

- a) kształtowanie się braków produkcyjnych,
- b) przyczyny powstawania braków produkcyjnych oraz środki przedsięwzięte w dziedzinie walki z brakami produkcyjnymi,
- c) ponadto w zależności od specyfiki produkcyjnej przedsiębiorstwa analizuje się: gatunkowość, reklamacje odbiorców, wpływ nieprzestrzegania ustalonych reżimów technologicznych, obowiązujących receptur, norm materiałowych, stosowania materiałów zastępczych, nieprzestrzegania przepisowej wagi itd.,
- d) środki niezbędne do podniesienia jakości produkcji i zmniejszenia ilości braków produkcyjnych.

Ad 3. W zakresie organizacji produkcji analizuje się:

- a) organizację produkcji podstawowej, pomocniczej i ubocznej,
- b) podejmowane wysiłki w celu podniesienia poziomu organizacji i technologii produkcji oraz ich efekty,
- c) przestrzeganie dyscypliny technologicznej,

- d) rytmiczność produkcji oraz środki podejmowane w celu poprawienia rytmiczności produkcji,
- e) organizację obsługi produkcji (gospodarka remontowa, narzędziowa, transport wewnątrzzakładowy),
- f) organizację magazynów produkcyjnych, rozdzielni i ewidencji produkcji, braków, zużycia narzędzi itp.,
- g) środki niezbędne do podniesienia poziomu organizacji produkcji i ewidencji.

Ad 4. Przy analizie sprzedaży gotowych wyrobów bada się:

- a) czy przedsiębiorstwo przy wykonaniu wskaźnika ogólnej sprzedaży wykonało też poszczególne zadania na tym odcinku,
- b) czy przedsiębiorstwo stosowało się do obowiązujących cen,
- c) czy przedsiębiorstwo zawarło umowy z odbiorcami i czy te umowy były przestrzegane,
- d) wpływ na wyniki przedsiębiorstwa niewywiązania się z umownych zobowiązań przez przedsiębiorstwo, przez odbiorców,
- e) kształtowanie się stanu wyrobów gotowych nie sprzedanych, przyczyny ewentualnego wzrostu zapasów wyrobów gotowych i skutki ekonomiczne dla przedsiębiorstwa z tego tytułu. Ponadto określa się środki niezbędne do usprawnienia sprzedaży gotowych wyrobów.

Ad 5. Analiza postępu technicznego powinna oświetlić działalność przedsiębiorstwa zmierzającą do podniesienia poziomu technicznego produkcji w badanym przedsiębiorstwie oraz poziomu technicznego wyrobów, który wyraża się w udoskonaleniu produkowanych wyrobów lub zaprojektowaniu i uruchomieniu produkcji nowych, doskonalszych wyrobów. Podniesienie poziomu technicznego produkcji znajduje swoje odbicie w:

- a) wzroście wydajności pracy,
- b) podniesieniu jakości produkcji i zmniejszeniu ilości braków produkcyjnych,
- c) zwiększeniu zdolności produkcyjnej lub lepszym wykorzystaniu posiadanej zdolności produkcyjnej,
- d) zmniejszeniu norm materiałowych oraz
- e) obniżce kosztów jednostkowych.

Badania w tym zakresie powinny być prowadzone w drodze porównywania osiągniętych wskaźników techniczno-ekonomicznych przy produkcji poszczególnych wyrobów ze wskaźnikami okresu poprzedniego, z analogicznymi wskaźnikami innych przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych. Przy tym badaniu należy uwzględniać efekty ekonomiczne wprowadzonych usprawnień technicznych, ułatwienie pracy i poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, trudności w zakresie wprowadzenia nowej techniki oraz skuteczność oddziaływania bodźców materialnych w kierunku zainteresowania szczególnie pracowników inżynierijno-technicznych w podejmowaniu prac zmierzających do podniesienia poziomu technicznego produkcji i przenoszenia doświadczeń z innych i do innych przedsiębiorstw w tym zakresie.

W zakresie technicznego poziomu dotychczas produkowanych i nowych wyrobów należy w szczególności badać nowoczesność konstrukcji (jakości) wyrobów w porównaniu

z poziomem światowym i kształtowanie się ich techniczno-ekonomicznych wskaźników u odbiorcy.

Przy analizie postępu technicznego szczególnie ważne jest ujawnienie czynników hamujących ten postęp oraz ustalenie środków zapewniających włączenie możliwie szerokiego i aktywnego udziału załogi do realizacji postępu technicznego.

Ad 6. Przy analizie gospodarki remontowej bada się w szczególności:

- a) stan środków trwałych oraz czy zakres i jakość konserwacji i wykonywanych remontów zabezpieczają środki trwałe przed ich dekapitalizacją,
- b) czy przy wykonywaniu remontów dokonuje się niezbędnej modernizacji maszyn i urządzeń,
- c) organizację remontów i konserwacji oraz niezbędne zmiany w tym zakresie zapewniające lepszą jakość, operatywność remontów, skrócenie czasu trwania remontów i obniżkę kosztów własnych remontów.

Ad 7. Analiza wykorzystania środków trwałych powinna naświetlić w szczególności:

- a) wykorzystanie maszyn i urządzeń w czasie w porównaniu do okresu poprzedniego i innych podobnych przedsiębiorstw, przyczyny przestojów maszyn i urządzeń oraz rzetelność stosowanej w tym zakresie ewidencji,
- b) wydajność maszyn i urządzeń w porównaniu do okresu poprzedniego i do wydajności podobnych maszyn i urządzeń w innych przedsiębiorstwach krajowych i zagranicznych,
- c) czy środki trwałe są wykorzystywane według właściwego przeznaczenia,
- d) ilość zbędnych środków trwałych oraz sposoby ich wykorzystania lub przeznaczenia do upłynnienia,
- e) kierunki zwiększenia efektywności wykorzystania środków trwałych oraz maksymalnego wykorzystania zdolności produkcyjnej,
- f) czy we właściwy sposób dokonuje się amortyzacji środków trwałych.

Ad 8. Przy analizie inwestycji ustala się w szczególności:

- a) zgodność realizowanych inwestycji z planem i kosztorysami,
- b) czy inwestycje scentralizowane i zdecentralizowane były wykonywane w sposób oszczędny i czy w rezultacie są one efektywne i czy były celowe,
- c) terminowość wykonania inwestycji i czy były podejmowane niezbędne kroki w celu przyspieszenia oddania ich do eksploatacji,
- d) czy przy realizacji inwestycji były stosowane nowoczesne metody,
- e) stosunek rzeczowego wykonawstwa inwestycji do finansowego.

Ad 9. Przy analizie transportu bada się w szczególności:

- a) wykorzystanie własnych środków transportowych,
- b) udział w transporcie taboru własnego i obcego,

- c) kształtowanie się kosztów przewozu 1 tony taborem własnym i obcym.

Ad 10. Przy analizie wykorzystania środków obrotowych bada się w szczególności:

- a) rozmiary i strukturę środków obrotowych przedsiębiorstwa oraz ich zgodność z ustalonym normatywem,
 b) przyczyny odchylenia od ustalonych normatywów zapasów materiałów i półfabrykatów, remanentów produkcji w toku, zapasów wyrobów gotowych itp. oraz ich wpływ na wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa i podjęte kroki w celu upłynnienia nadmiernych i zbędnych zapasów,
 c) szybkość obiegu środków obrotowych oraz niezbędne przedsięwzięcia w celu przyspieszenia obiegu środków obrotowych i oszczędnego ich wykorzystania,
 d) zaangażowanie środków obrotowych w inwestycjach i remontach kapitalnych oraz ich refundację.

Ad 11. Przy analizie zaopatrzenia i gospodarki materiałowej należy badać w szczególności:

- a) czy zaopatrzenie produkcji w niezbędne materiały odbywa się terminowo, jak dotrzymywane są warunki umów w zakresie terminów i asortymentu dostaw oraz jaki wpływ na wyniki pracy przedsiębiorstwa mają opóźnione dostawy, czy przedsiębiorstwo egzekwowało kary umowne za opóźnienie dostaw,
 b) czy przedsiębiorstwo zmieniało plan zaopatrzenia i z jakich powodów (zmiana asortymentu, niewłaściwe zaplanowanie itd.),
 c) przyczyny rozbieżności pomiędzy zużyciem planowanym a rzeczywistym oraz przestrzeganiem norm zużycia, kształtowanie się odpadów i strat na materiałach,
 d) przechowywanie i ewidencję materiałów pod kątem widzenia prawidłowości wydawania ich do produkcji i rozliczania zużycia materiałów oraz wyjaśnienie przyczyn niedoborów bądź nadwyżek magazynowych,
 e) prawidłowość przeprowadzonej inwentaryzacji, a w szczególności wycenę i wartość użytkową inwentaryzowanych składników majątkowych.

Ad 12. Przy analizie zatrudnienia i płac bada się w szczególności:

- a) strukturę załogi,
 b) płynność załogi, wykorzystanie czasu pracy i dyscyplinę pracy,
 c) przestoje i pracę w godzinach nadliczbowych oraz ich przyczyny,
 d) wzrost średnich płac robotników, pracowników inżynieryjno-technicznych i administracyjnych oraz w przekroju grup robotników (bezpośrednio produkcyjnych, pośrednio produkcyjnych, akordowi, dniówkowi itd.), grup pracowników inżynieryjno-technicznych (konstruktorzy, technolodzy itd.) i grup pracowników administracyjnych,
 e) fundusz płac w porównaniu z funduszem planowanym przeliczonym na rzeczywiste rozmiary produkcji wykonanej oraz źródła oszczędności, przyczyny przekroczenia funduszu płac według grup zatrudnionych

(robotników, pracowników inżynieryjno-technicznych, pracowników administracyjnych),

- f) kształtowanie się średnich płac w porównaniu do wzrostu wydajności pracy obliczonego po wyeliminowaniu wpływu zmiany materiałochłonności i rentowności produkowanych wyrobów,
 g) warunki pracy i środki przedsięwzięte w celu poprawienia warunków pracy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 h) skuteczność systemów płac, premiowanie, wykonanie norm przy pracach akordowych, wykonanie zadań przy pracach dniówkowych, dniówkowo-premiowych i innych,
 i) zmiany zachodzące w kwalifikacjach zawodowych, sprawy szkolenia, stan i wyniki.

Ad 13. Przy analizie wydajności pracy szczególnie ważne jest określenie wzrostu wydajności pracy w stosunku do okresu poprzedniego, osiągniętego tylko dzięki wysiłkom załogi przedsiębiorstwa, oraz porównanie kształtowania się pracochłonności wyrobów z pracochłonnością podobnych wyrobów w innych przedsiębiorstwach krajowych i zagranicznych. W związku z tym przy analizie wydajności pracy należy badać kształtowanie się szeregu wskaźników charakteryzujących różne aspekty wydajności pracy w zależności od rodzaju produkowanych wyrobów i specyfiki branżowej.

W szczególności należy badać źródła wzrostu wydajności pracy, jak postęp techniczny (mechanizacja, nowa technologia, postęp konstrukcyjny, zmiana receptury itd.), podniesienie poziomu organizacji, intensyfikacja pracy i inne.

Wydajność pracy w zależności od potrzeb powinna być obliczona na jednego pracownika, na jednego robotnika, na jednego robotnika bezpośrednio produkcyjnego oraz na jedną roboczogodzinę przepracowaną przez robotników. Obok jednostek wartościowych (określających globalny wkład pracy przedsiębiorstwa, przerób, wartość produkcji globalnej) należy w miarę możliwości stosować jednostki naturalne przy obliczeniu wydajności pracy. Badanie wydajności pracy powinno zawierać analizę czynników hamujących wzrost wydajności pracy oraz środki zmierzające do ich przezwyciężenia.

Ad 14. Przy analizie kosztów własnych należy badać w szczególności:

- a) obniżkę według rodzajów kosztów własnych oraz w jakim stopniu została ona osiągnięta dzięki wysiłkom załogi, a w jakim stopniu dzięki czynnikom niezależnym od przedsiębiorstwa,
 b) wpływ postępu technicznego i usprawnienia organizacji na kształtowanie się kosztów własnych,
 c) kształtowanie się obniżki kosztów względnie stałych w stosunku do obniżki kosztów zmiennych,
 d) kształtowanie się kosztów braków i strat spowodowanych przestojami i bezczynnością maszyn i urządzeń,
 e) kształtowanie się kosztów jednostkowych podstawowych wyrobów,
 f) kształtowanie się niektórych pozycji kosztów związanych z administracją, np. kosztów podróży i wypłat dokonywanych poza funduszem płac i bezosobowym funduszem płac,

- g) kształtowanie się kosztów nieprodukcyjnych, jak np. niedobory, ponadplanowe odpady, wycofanie zamówień, kary itd.

Ad 15. Przy analizie wyniku finansowego przedsiębiorstwa należy w szczególności badać:

- a) wykonanie planu akumulacji i stan finansowy przedsiębiorstwa,
- b) wynik działalności podstawowej, ubocznej oraz wynik działalności pozaoperacyjnej — przy tym wyniki te powinny być rozpatrywane tak od strony wyniku bilansowego, jak też w przekroju kształtowania się wyników dzięki wysiłkom załogi przedsiębiorstwa po wyeliminowaniu wpływu na wynik finansowy czynników niezależnych od przedsiębiorstwa,
- c) wskaźnik rentowności całości przedsiębiorstwa za poszczególne lata ubiegłe i rok sprawozdawczy, rentowność ważniejszych asortymentów, w tym wyrobów deficytowych, wpływ zmian asortymentowych i cen na akumulację oraz porównanie akumulacji z rokiem ubiegłym.

Ad 16. Przy analizie organizacji zarządzania bada się w szczególności:

- a) strukturę organizacyjną przedsiębiorstwa,
- b) sprawność działania aparatu zarządu przedsiębiorstwa i wydziałów, prawidłowość podziału zadań pomiędzy komórkami organizacyjnymi i pracownikami,
- c) działanie i przestrzeganie instrukcji wewnętrznych,
- d) prawidłowość obiegu dokumentacji i inne.

Obok wymienionych 16 zagadnień przy kompleksowej analizie należy badać:

- a) wykonanie ważniejszych ustaw i uchwał oraz ich wpływ na wyniki działalności przedsiębiorstwa,
- b) skuteczność środków podjętych w zakresie zwalczania i zapobiegania przestępczości i stratom,
- c) wykorzystanie i realizację wniosków kontroli, rewizji i inspekcji.

Analiza międzyzakładowa.

Przy opracowywaniu planów i ocenie pracy przedsiębiorstwa powinny być dokonywane porównania niektórych wskaźników pracy przedsiębiorstwa z kształtowaniem się podobnych wskaźników w innych przedsiębiorstwach zjedno-

czenia, resortu, innych resortów (którym podlegają podobne przedsiębiorstwa), jak również ze wskaźnikami zagranicznymi.

Zakres wskaźników objętych analizą międzyzakładową powinien być dostosowany do specyfiki poszczególnych branż.

Porównania międzyzakładowe przykładowo mogą obejmować następujące wskaźniki:

- 1) w zakresie wydajności:
 - a) pracochłonność podobnych wyrobów,
 - b) pracochłonność typowych dla przedsiębiorstwa operacji oraz napięcie norm dotyczących tych operacji,
 - c) wydajność podobnych maszyn i urządzeń,
 - d) czas pracy podstawowych maszyn i urządzeń, stopień wykorzystania zdolności produkcyjnej,
 - e) wydajność pracy żywej;
- 2) w zakresie kosztów:
 - a) koszty jednostkowe podobnych wyrobów i ich struktura,
 - b) normy materiałowe i zużycie rzeczywiste materiałów na jednostkę podobnych wyrobów,
 - c) kształtowanie się kosztów braków według przyczyn,
 - d) struktura kosztów wydziałowych i ogólnofabrycznych (ogólnozakładowych),
 - e) struktura środków obrotowych, czas obiegu środków;
- 3) w zakresie organizacji produkcji:
 - a) rytmiczność produkcji,
 - b) przestoje,
 - c) godziny nadliczbowe;
- 4) w zakresie poziomu technicznego:
 - a) stopień mechanizacji prac,
 - b) poziom konstrukcji (ciężar, moc, wydajność, jakość itd.) podobnych wyrobów,
 - c) stopień oprzyrządowania produkcji podobnych wyrobów (tzn. współczynnik oprzyrządowania),
 - d) stosunek wsadu do gotowej produkcji (wg ciężaru), w tym procent odpadu, strat (np. zgar);
- 5) w zakresie zatrudnienia:
 - a) struktura zatrudnienia,
 - b) struktura kwalifikacyjna,
 - c) liczba szkolonych.

Załącznik nr 2 do uchwały nr 486 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 1959 r. (poz. 44).

WYTYCZNE DOTYCZĄCE WYBORU MIERNIKÓW PRODUKCJI PRZEDSIĘBIORSTWA ORAZ ZASAD OBLICZANIA JEJ DYNAMIKI

opracowane przez komisję do opracowania metod ustalania niektórych wyników działalności przedsiębiorstw i zjednoczeń przemysłowych

Analiza wyników działalności przedsiębiorstwa wymaga m. in. określenia dynamiki produkcji, wydajności pracy i obniżki kosztów plac, osiągniętych dzięki wysiłkom załogi przedsiębiorstwa.

W celu obliczania tych wskaźników niezbędne jest stosowanie takich mierników produkcji, które by zapewniały proporcjonalność kształtowania się wielkości globalnej produkcji przedsiębiorstwa i niezbędnych do jej wykonania nakładów pracy żywej.

Dlatego też konieczne jest, by poszczególne resorty (zjednoczenia) dokonały wyboru mierników produkcji dostosowanych do konkretnych warunków i specyfiki podległych przedsiębiorstw oraz opracowały szczegółowe instrukcje w sprawie ich obliczania.

Dla ułatwienia ministerstwom (zjednoczeniom) wyboru właściwych mierników produkcji zapewniających proporcjonalność kształtowania się wielkości globalnej produkcji przedsiębiorstwa i niezbędnych do jej wykonania nakładów pracy żywej omawia się dalej przykładowo szereg mierników produkcji przedsiębiorstwa, warunki, w których mogą być one stosowane, oraz metodę obliczania dynamiki produkcji przedsiębiorstwa.

A. MIERNIKI PRODUKCJI PRZEDSIĘBIORSTWA.

1. Jednostki naturalne i umowne jednostki naturalne.

Najbardziej dokładnym miernikiem produkcji są jednostki naturalne. Mogą być one jednak stosowane tylko w przedsiębiorstwach o ściśle ustabilizowanym asortymencie produkcji i niezmiennym zakresie kooperacji. Niekonieczne jest przy tym, by przedsiębiorstwo produkowało tylko jeden wyrób; może to być przedsiębiorstwo stale produkujące określony asortyment różnych wyrobów. W tym przypadku produkcja może być obliczona w umownych jednostkach naturalnych. Wprowadzanie umownych jednostek naturalnych do mierzenia produkcji przedsiębiorstwa w celu oceny jego pracy powinno być uzależnione głównie od stabilności produkcji wytwarzanych wyrobów.

Przy stałej produkcji tylko jednego wyrobu wielkość wykonanej przez przedsiębiorstwo produkcji globalnej oblicza się dodając (odejmując) do wielkości wytwarzanej produkcji towarowej różnicę robót w toku, przeliczoną na ilość gotowych wyrobów. Przeliczenie różnicy robót w toku na jednostki gotowych wyrobów może być dokonane w drodze przeliczenia pracochłonności przyrostu robót w toku (pracochłonność przyrostu robót w toku dzielimy przez pracochłonność jednego wyrobu) lub kosztów płac bezpośrednich przyrostu robót w toku (koszt płac bezpośrednich przyrostu robót w toku dzielimy przez planowany koszt płac bezpośrednich jednego wyrobu).

Zasady obliczania produkcji globalnej w umownych jednostkach naturalnych są następujące: przy stałej produkcji kilku różnych wyrobów wybiera się jeden wyrób (zazwyczaj o największym udziale w produkcji przedsiębiorstwa) i w stosunku do normatywnych (planowanych) kosztów płac bezpośrednich lub pracochłonności tego wyrobu oblicza się współczynniki dla innych wyrobów. Np. przedsiębiorstwo produkuje trzy różne wyroby o następującym normatywnym (planowanym) koszcie płac bezpośrednich: A — 1000 zł, B — 1500 zł i C — 800 zł. Jeśli wyrób A jest wybranym przedstawicielem, to współczynnik dla wyrobu B jest równy 1,5, a dla wyrobu C — 0,8.

Przy produkcji 100 sztuk wyrobów A, 50 szt. wyrobów B i 60 szt. wyrobów C produkcja towarowa przedsiębiorstwa wyniesie 223 szt. umownych jednostek naturalnych. ($50 \times 1,5 = 75$, $60 \times 0,8 = 48$, $100 + 75 + 48 = 223$ szt.). Zakładając, że przyrost kosztów płac bezpośrednich w robotach w toku wynosi 11.000 zł, obliczamy produkcję global-

ną — $11.000 : 1.000 = 11$, $223 + 11 = 234$ szt. umownych jednostek.

W praktyce mogą występować przypadki utrzymywania się stanu robót w toku na niezmiennym poziomie (lub występowanie tylko nieznacznych odchyśleń w okresach badanych), co pozwala na obliczanie tylko produkcji towarowej (produkcja towarowa równa produkcji globalnej). Decyzja w tej sprawie powinna być podjęta przez właściwe ministerstwo lub zjednoczenie.

2. Godziny normowane.

W przedsiębiorstwach o niezbyt dużym asortymencie różnych wyrobów dość dokładne wyniki uzyskujemy, mierząc produkcję w jednostkach pracochłonności kalkulacyjnej (w normogodzinach). Wymaga to jednak stałego podziału prac na prace bezpośrednie normowane i inne oraz dokładnej ewidencji normogodzin prac bezpośrednich w robotach w toku.

Produkcję globalną przedsiębiorstwa w godzinach normowanych oblicza się w sposób następujący:

- ilość wykonanych wyrobów mnoży się przez jednostkowe godziny normowane stałe w okresach porównywalnych,
- pracochłonność poszczególnych rodzajów wyrobów sumuje się, uzyskując pracochłonność produkcji towarowej,
- różnicę stanu normogodzin w robotach w toku dodaje się (odejmuje się) do produkcji towarowej obliczonej w sposób podany pod lit. b).

3. Jednostki wartościowe.

Przy dużym, zmiennym asortymencie produkcji lub zmiennym zakresie kooperacji dokładne obliczanie produkcji w jednostkach naturalnych i normogodzinach jest często niemożliwe.

W zależności od specyfiki przedsiębiorstwa i stanu ewidencji księgowej rozmiary produkcji można względnie dokładnie w tych przypadkach określić, mierząc produkcję w jednostkach wartościowych.

1) Ceny.

Ceny zbytu w zasadzie nie mogą być wykorzystywane do mierzenia produkcji przy ocenie wyników pracy przedsiębiorstwa w zakresie kształtowania się wydajności pracy i płac, ponieważ udział kosztów pracy żywej w cenach zbytu poszczególnych wyrobów jest z reguły różny. Jedynie w wyjątkowych przypadkach, przy jednorodnej produkcji i niezmiennym zakresie kooperacji, produkcja wyrażona w cenach zbytu zachowuje proporcje pomiędzy wielkością produkcji i nakładem pracy żywej, niezbędnym na jej wykonanie.

Ceny fabryczne, ustalane na poziomie kosztu danego przedsiębiorstwa z dodaniem określonego zysku, mogą być wykorzystywane do mierzenia produkcji tylko w przypadkach, kiedy struktura cen fabrycznych (udział kosztów materiałowych, kosztów płac i zysku) jest zbliżona we wszystkich produkowanych wyrobach. W innych przypadkach wielkość produkcji, wyrażona w cenach fabrycznych, nie zach-

wuje proporcji nakładów pracy żywej niezbędnych do wykonania produkcji.

Stosowanie cen do mierzenia produkcji wymaga ustalenia metody obliczania produkcji globalnej. Zachodzi bowiem konieczność wyliczenia różnicy robót w toku według cen, które zawierają określony procent zysku (akumulacji). Ewidencja zaś robót w toku prowadzona jest według kosztu rzeczywistego lub normatywnego. Można to przykładowo rozwiązać zakładając, że stosunek wartości produkcji globalnej według stosowanych w obliczeniach cen do kosztów jest taki sam, jak stosunek wartości produkcji towarowej do jej kosztów. Przyjmując takie założenie można obliczyć wartość produkcji globalnej, mnożąc koszt produkcji globalnej przez współczynnik otrzymany jako rezultat dzielenia wartości produkcji towarowej przez jej koszt. Metoda ta może być stosowana tylko przy niewielkich różnicach stanu robót w toku, gdyż daje wynik przybliżony. Przy dużych różnicach stanu robót w toku uzyskany wynik będzie mało dokładny, ponieważ roboty w toku mają znacznie większy udział kosztów materiałowych niż produkcja towarowa. W tych przypadkach przy obliczaniu wartości zmiany stanu robót w toku należałoby stosować inny współczynnik, a mianowicie stosunek wartości produkcji towarowej do kosztów plac bezpośrednich.

W drodze przemnożenia kosztów plac bezpośrednich tkwiących w zmianie stanu robót w toku przez omawiany współczynnik uzyskuje się względnie dokładną wartość przyrostu robót w toku.

Suma wartości produkcji towarowej i wartości przyrostu robót w toku daje poszukiwaną wartość produkcji globalnej wyrażonej w cenach.

2) Przerób.

Przerób jest to planowany (normatywny) koszt produkcji bez kosztów materiałów bezpośrednich.

Wartość przerobu może być wykorzystywana do mierzenia produkcji w przedsiębiorstwach, gdzie koszt jednostkowy pracochłonności np. 1 minuty (bez kosztów materiałów bezpośrednich) jest jednakowy we wszystkich produkowanych wyrobach (np. w przemyśle odzieżowym). W przedsiębiorstwach zaś produkujących różne wyroby wykonywane na maszynach o dużych rozpiętościach kosztów ich eksploatacji, przy poważnych różnicach w kosztach przygotowania produkcji — przesunięcia asortymentowe mogą poważnie zniekształcić udział kosztów plac w wartości przerobu. Unieumożliwia to wykorzystywanie w tych przedsiębiorstwach wartości przerobu do oceny wyników pracy przedsiębiorstwa w zakresie wzrostu produkcji osiągniętego dzięki wysiłkom załogi przedsiębiorstwa, jak również wydajności i plac.

3) Produkcja czysta.

- a) Wartość produkcji czystej jest różnicą pomiędzy wartością produkcji globalnej wyrażonej w cenach zbytu a kosztem pracy minionej (koszty materiałów, energii, amortyzacji i pozostałe w układzie rodzajowym). Wartość produkcji czystej jako miernik produkcji może być wykorzystywana do oceny pracy przedsiębiorstwa jedynie w przypadkach jednorodnej produkcji lub też wtedy, kiedy zysk na wszystkich produkowanych wyrobach jest ustalony w jednakowych procentach planowanych (normatywnych) kosztów plac. W omawianych przypadkach wartość produkcji czystej różnicy robót w toku może być względnie do-

kładnie obliczona przy pomocy współczynnika obliczonego jako stosunek zysku do kosztów plac bezpośrednich w produkcji towarowej. Mnożąc przez ten współczynnik zmianę stanu kosztów plac bezpośrednich w robotach w toku uzyskujemy względnie dokładną wartość produkcji czystej zawartej w zmianie stanu robót w toku.

- b) Do obliczania produkcji czystej może być wykorzystana również wartość produkcji, wyrażona w cenach fabrycznych. Obliczenie produkcji czystej, jako różnicy pomiędzy wartością produkcji globalnej według cen fabrycznych a kosztem pracy minionej, w szeregu przypadków może być wykorzystywane do oceny pracy przedsiębiorstwa również przy niejednorodnej produkcji. Dotyczy to przedsiębiorstw, w których struktura kosztów różnych wyrobów jest zbliżona, lub też przedsiębiorstw, gdzie przy ustalaniu cen fabrycznych zysk kalkulowany jest w stosunku procentowym do kosztów plac. Przy większych odchyleniach w strukturze kosztów (szczególnie przy poważnych różnicach udziału plac w różnych wyrobach), w razie ustalania zysku w stosunku procentowym do całego kosztu (przy ustalaniu cen fabrycznych), ten sposób obliczania produkcji czystej nie może dać względnie dokładnych wyników przy obliczaniu dynamiki produkcji i wydajności pracy. Przy różnym bowiem udziale plac w kosztach poszczególnych wyrobów obliczona w podany tu sposób produkcja czysta przestaje być proporcjonalna do kosztów plac. Otrzymana więc wartość produkcji czystej może w tym przypadku w poważnym stopniu zależeć od układu asortymentowego — będzie niewspółmiernie rosła przy zwiększaniu się udziału asortymentów materiałochłonnych lub też niewspółmiernie spadała przy zwiększaniu się udziału asortymentów pracochłonnych.

4) Wkład pracy.

Przez wkład pracy przedsiębiorstwa rozumie się wartość różnicy pomiędzy kosztem planowanym (normatywnym) wykonanej produkcji globalnej i kosztem pracy minionej według cen planowych (stałych). Wkład pracy przedsiębiorstwa zawiera więc planowany (normatywny) koszt pracy powiększony (pomniejszony) o sumę obniżki (przekroczenia) planowanego (normatywnego) kosztu pracy minionej.

Wyeliminowanie wpływu czynników zależnych od zmian asortymentowych (koszt pracy przeniesionej, zysk i podatek obrotowy) stwarza możliwości wykorzystywania wkładu pracy do mierzenia wielkości produkcji wszędzie tam, gdzie prowadzi się planowanie kosztów produkcji i ewidencję odchyleń w kosztach produkcji z powodów niezależnych od przedsiębiorstwa. W praktyce można również dokonywać eliminacji wpływu czynników niezależnych od przedsiębiorstwa, poza ewidencją księgową, na podstawie danych księgowych, tak jak to się robi obecnie przy weryfikacji funduszu zakładowego. Daje to jednak mniej dokładne wyniki. W tym przypadku bowiem planowany koszt produkcji globalnej z powodu braku ewidencji planowanego (normatywnego) kosztu robót w toku można obliczać przyjmując założenie, że stosunek kosztów rzeczywistych do kosztów planowanych w produkcji globalnej i towarowej jest jednakowy¹⁾. Na podstawie tego założenia ustala się wskaźnik dla produkcji towarowej (koszt planowany dzielony przez koszt rzeczywisty), a następnie w

¹⁾ Przeprowadzone w tej sprawie badania wykazują możliwość występowania stosunkowo niewielkich odchyleń, które (z powodu braku w wielu przedsiębiorstwach właściwych danych) można w praktyce przeważnie pominąć.

rezultacie przemnożenia kosztu rzeczywistego produkcji globalnej przez ten wskaźnik otrzymujemy względnie dokładny koszt planowany produkcji globalnej.

B. OBLICZANIE DYNAMIKI PRODUKCJI PRZEDSIĘBIORSTWA.

1. Analiza wyników działalności przedsiębiorstwa wymaga m. in. śledzenia dynamiki produkcji w sąsiednich okresach (np. w roku analizowanym w stosunku do roku poprzedniego oraz w szeregu kolejnych okresów, np. w 5 latach). Porównywanie produkcji w dwóch kolejnych okresach wymaga w wielu przypadkach doprowadzenia do warunków porównywalnych danych, stanowiących podstawę do obliczania wielkości wykonanej produkcji w obydwu okresach. Uniknąć tego można w zasadzie tylko przy ściśle jednorodnej produk-

cji mierzonej w jednostkach naturalnych (ewentualnie w umownych jednostkach naturalnych).

Przy stosowaniu mierników wartościowych niezbędne jest doprowadzenie do warunków porównywalnych danych wyjściowych stanowiących podstawę do obliczania wartości (kosztów) produkcji. Korekta ta ma na celu wyeliminowanie wpływu na kształtowanie się wielkości produkcji zmiany warunków niezależnych od przedsiębiorstwa, jak np. zmiana cen, systemu plac, stawek amortyzacyjnych itp.

2. Do warunków porównywalnych należy doprowadzić tylko produkcję w dwóch kolejnych latach. Wieloletniego porównywania kształtowania się dynamiki produkcji można dokonywać przy pomocy wskaźników obliczonych dla dwóch kolejnych lat wg zasady podanej w tablicy 1.

Tablica 1.
Obliczanie dynamiki produkcji w okresie kilku lat.

T r e ś ć	K o l e j n e l a t a							
	rok baza 1	2	rok baza 2	3	rok baza 3	4	rok baza 4	5
Produkcja w % do roku poprzedniego	100	103	100	102	100	107	100	95
Produkcja w % do roku 1 (baza wyjściowa)	100	103	—	105,06	—	112,4	—	106,77
Zasady obliczania dynamiki produkcji w stosunku do roku pierwszego	—		$\frac{103 \cdot 102}{100} = 105,06$		$\frac{105,06 \cdot 107}{100} = 112,4$		$\frac{112,4 \cdot 95}{100} = 106,77$	

3. Korekta danych wyjściowych stanowiących podstawę do obliczania produkcji przedsiębiorstwa powinna dotyczyć zawsze okresu badanego. Oznacza to, że dane wyjściowe, np. roku 1959, utrzymuje się w obliczeniach roku 1960, który jest przedmiotem analizy.

Zakres omawianej korekty zależy od zastosowanego w

przedsiębiorstwie miernika produkcji i stosowanego systemu rachunku kosztów. Szczegółowe instrukcje w sprawie dokonywania obliczeń i korekty danych wyjściowych powinny opracować zjednoczenia dla zgrupowanych w nim przedsiębiorstw na podstawie wytycznych ustalonych przez właściwe ministerstwa.

Załącznik nr 3 do uchwały nr 486
Rady Ministrów z dnia 14 grudnia
1959 r. (poz. 44).

PRZYKŁADOWY ZAKRES SYNTETYCZNEGO SPRAWOZDANIA PRZEDSIĘBIORSTWA

opracowany przez komisję do opracowania metod ustalania niektórych wyników działalności przedsiębiorstw i zjednoczeń przemysłowych.

Produkcja

Lp.	T r e ś ć	Planowana	Wykonana	% wyko- nania	Stosunek wyko- nania w roku analizowanym do wykonania roku poprzedniego w %
a	b	c	d	e	f
1	Produkcja towarowa według cen fabrycznych (fabryczno-rozliczeniowych)	—	—	—	—
2	Produkcja sprzedana według cen fabrycznych (fabryczno-rozliczeniowych)	—	—	—	—
3	Wykonanie planu asortymentowego w %	×	×	—	—
4	Produkcja globalna ¹⁾ według np. wartości przerobu	—	—	—	—
5	Jakość produkcji	—	—	—	—
	np. a) I gatunek	—	—	—	—
	II gatunek	—	—	—	—
	b) koszt braków (straty na skutek braków)	—	—	—	—
	c) koszty reklamacji	—	—	—	—
6	Wykonanie planu uruchomienia produkcji nowych wyrobów	—	—	—	×

¹⁾ Produkcję globalną i jej dynamikę w tym punkcie oblicza się według mierników ustalonych dla danego przedsiębiorstwa zgodnie z wytycznymi podanymi w załączniku nr 2 do uchwały nr 486 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 1959 r. w sprawie kompleksowych analiz ekonomiczno-technicznych rocznej działalności przedsiębiorstw państwowych.

Wydajność pracy

Lp.	Treść	Planowana	Wykonana	% wykonania	Stosunek wykonania w roku analizowanym do wykonania roku poprzedniego w %
a	b	c	d	e	f
7	Wydajność pracy na 1 zatrudnionego Produkcja globalna (4) Liczba zatrudnionych	—	—	—	—
8	Wydajność na 1 robotnika grupy przemysłowej Produkcja globalna (4) Liczba robotników grupy przemysłowej	—	—	—	—
9	Wydajność na 1 roboczogodzinę Produkcja globalna (4) Liczba przepracowanych roboczogodzin	—	—	—	—
Płace					
10	Fundusz płac ogółem łącznie z funduszem bezosobowym	—	—	—	—
11	Fundusz płac robotników grupy przemysłowej	—	—	—	— ¹⁾
12	Średnie płace ogółem	—	—	—	—
13	Średnie płace robotników grupy przemysłowej	—	—	—	—

Zestawienie porównawcze wzrostu produkcji (wydajności) płac

Lp.	Wzrost produkcji globalnej (4)	Wzrost funduszu płac		Wzrost wydajności pracy		Wzrost średnich płac		
		ogółem (10f)	robotników grupy przemysłowej (11f)	na 1 zatrudnionego (7f)	na 1 robotnika grupy przemysłowej (8f)	na 1 roboczogodzinę (9f)	ogółem (12f)	robotników grupy przemysłowej (13f)
14	—	—	—	—	—	—	—	—

Obniżka kosztów

Lp.	Treść	Planowana	Wykonana	% wykonania	Stosunek wykonania w roku analizowanym do wykonania roku poprzedniego w %
a	b	c	d	e	f
15	Obniżka kosztów produkcji towarowej (ewentualnie sprzedanej)	—	—	—	—
16	Obniżka kosztów płac ogółem	—	—	—	—

¹⁾ Fundusz płac i średnie płace w stosunku do roku poprzedniego podaje się w warunkach porównywalnych (po wyeliminowaniu zmian niezależnych od przedsiębiorstwa).

Wykorzystanie środków trwałych

Lp.	Treść	Rok poprzedni	Rok analizowany	$\frac{d \times 100}{c}$
a	b	c	d	e
17	Wykorzystanie maszyn i urządzeń w % w stosunku do czasu dysponowanego	—	—	—
18	Produkcja globalna (4) Wartość środków trwałych netto	—	—	—
<i>Środki obrotowe</i>				
19	Zapasy ponadnormatywne ogółem w % stosunku do normatywu	—	—	—
20	Szybkość obiegu środków obrotowych w dniach	—	—	—

Gospodarka remontowo-inwestycyjna

Lp.	Treść	Plan kosztów	Wykonanie	Wykonanie planu	Struktura kosztów w %						
					w roku poprzednim			w roku analizowanym			
					materiał bezpośredni	robocizna średnia	pozostałe	materiał bezpośredni	robocizna średnia	pozostałe	
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	
21	Inwestycje zdecentralizowane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Remonty kapitalne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Konserwacja, remonty bieżące i średnie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Inwestycje scentralizowane

Lp.	Treść	Plan (wartościowy)	Wykonanie (wartościowe)	% wykonania planu wartościowego	% wykonania planu rzeczowego
a	b	c	d	e	f
24	Wykonanie planu inwestycji	—	—	—	—

Część opisowa.

W części opisowej należy krótko przedstawić przyczyny ewentualnego niewykonania podstawowych zadań planowanych, źródła osiągnięcia obniżki kosztów i wzrostu wydajności pracy oraz kierunki podjętych prac, które zapewniają lepsze wykorzystanie zdolności produkcyjnych i zwiększenie efektywności pracy przedsiębiorstwa. W osobnym punkcie należy omówić wykonanie planu postępu technicznego oraz efektów osiągniętych dzięki jego realizacji.